

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

щоденна політична, економічна і літературна газета

Умови передплати.
 3 приставкою і пересилкою:
 На рік 4 карб. На 1/2 року 2 карб.
 На 3 місяці 1 На 1 міс. 50 коп.

За кордон:
 На рік 9 карб. На пів року 4 карб. 50 коп.
 За зміну адреси 30 коп.

Передплату приймають:
 1) у Києві, в конторі редакції „Громадської Думки“ (Михайлівська ул., ч. 10) щодня з 10 до 5 годин дня, 2) в книгарні журналу „Кієвська Старина“ (Безаківська ул., ч. 14).
 Передплатувати можна тільки з 1-го дня кожного місяця.

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ ТА ПІСЛЯ СВЯТ.

Рік перший.

Од редакції: Читачи нашу газету, треба вимовляти
є—як йе, и—як ы.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодячі, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Умови друкування оповісток:
 За рядок поперед тексту або за за перший раз 40 коп.
 його місце платиться за другий 20 коп.
 За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 коп.
 Хто шукає заробітку, платити за оповістку тільки половину показаної ціни.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

щоденна політична, економічна і літературна газета, виходить в Києві з 1-го січня (января) року 1906.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА дає щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всі світові події, цікаві нашим людям; поезії та оповідання, наукові фельетони і т. и.

В ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ досі зодились писати: проф. Антонович В. Балабуха С., Бондаренко Ів., Боржковський В., Василенко М., Верзіла А., Винниченко Вол., Волох С., Вороний М., Ганейзер Е., Гнатюк В., Грінченко Б., Грінченко М. (Зайрня), Григоренко Гр., проф. М. Грушевський, Грушевський Ол., Дмитрів М., Дніпрова Чайка, Доланицький В., Дорошенко В., Дорошенко Д., Ефремов С., Желубов Л., Житецький П., Квасницький Е., Кайтка К., Ковалецько Гр., Козловський В., Комаров М., Комарова Г., Конощенко А., пр.-доц. Корчак-Чепурковський А., Коцюбинський М., Кошовий В., проф. Кримський А., Левицький М., Леонтович В., Липа Ів., Липковський С., Лисенко М., Лисовський Ол., Лозинський М. Лотоцький Ол., Маковей О., Маркович Д., Матушевський Ф., Мирний П., Мисовець В., Науменко В., Падалка Л., проф. Перетц В., проф. А. Полюди, Русова С., Русов О., Самійленко В. (Сивенький), Славинський М., Слатвон О., Смутко П., Гр. Сьолобоцький, Степаненко В., Тимченко Е., Гуан-Барановський М., Франго Ів., Чернявський М., Чикаленко С., Шрай І., Яновська Л., Ярошевський Б. та інші.

Ціна газети Громадська Думка на рік 4 карб., на пів року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 місяць 50 коп. з пересилкою. За кордон на рік 9 карб., на пів року 4 карб. 50 коп.

Громадська Думка виходить щодня, окрім понеділків та після свят. Адреса редакції Громадської Думки — у Києві, Михайлівська ул., ч. 10.

Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

НОВА ГРОМАДА

літературно-науковий місячник, почне виходити з січня року 1906.

НОВА ГРОМАДА міститиме твори красномовця письменства (поезії, оповідання, повісті, драматичні твори), науки й публіцистичні статі, огляди політичного і громадського життя на Україні й по-за її межами і т. и. НОВА ГРОМАДА має тих самих співробітників, що і „Громадська Думка“; виходитиме щомісяця книжками по 10 аркухів друку. Ціна з пересилкою на рік 6 карб.; за кордон — 8 карб. 50 коп.; окремо книжка коштує 75 коп.

Адреса редакції НОВА ГРОМАДА — в Києві, Михайлівська ул., ч. 10.

Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

Передплатувати ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ і НОВУ ГРОМАДУ можна також в книгарні „Кієвської Старини“, у Києві, Безаківська ул., ч. 14. Відомості про продаж на роздріб газети „Громадська Думка“ можна мати у д. Компанієць, Хрещатині, ч. 54.

У Львові газету і журнал можна передплатувати в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

Од редакції.

Редакція „Громадської Думки“ оповіщає, що числа 7, 9, 10, 12 та 19 всі розійшлися і висилатись не будуть.

Незабаром буде видаватися у Петербурзі

Український Літературно-сатиричний 2-х-тижневик „ЦІП“.

„ЦІП“

Товаришів Українців (художників та письменників), бажачих приймати участь у 2-х-тижневнику „ЦІП“, прохаємо досилати свої праці поки на адресу: Невський, 139, помеш. 60, А. Я. Шаблоно. По справам особистим звертатись туди-ж у вівторок та п'ятницю, від 6 до 7 1/2 вечора.

Передплата на „ЦІП“ і всі умовини будуть оголошені окремо. 5—3

Друкується і незабаром має вийти перша книжка журналу

„НОВА ГРОМАДА“

Міститиме статі В. Винниченка, М. Вороного, Б. Грінченка, Д. Дорошенка, М. Комаля, М. Левицького, Д. Марковича, В. Сивенького та інших.
Передплата приймається.

ВЕСЕЛКА

Одривний український календар на рік 1906 видавництва „ВІК“ у Києві, оздоблений портретом Т. Шевченка. Ціна на гарнім папері 60 коп. Можна дістати у всіх книгарнях. 5—3

ЗУВНА ЛІКАРНЯ

Д-рів Березницького і Д. Цигури
Фундук, 30, рг Театральн. Прийм. від 9 г. ран. до 7 г. веч. Голіня, шамб., вирив., штучні зуби. Палат. по затвер. таксі. Порада і голіня 40 коп. 30—2

ра, укладалися й інші проекти, вишукувалися інші способи зарадити нужді земельній, щоб одсунути якомога надалі земельну реформу, а натомість вигадати кілька таких способів, які б поменшили й пом'якшили гостре питання про землю. Не згадуючи зараз про ці проекти, ми спинимось тільки на одному.

З газет стало відомо, що на 14 лютого міністерство хліборобства і земельних справ скликає до Петербургу на з'їзд управителів державних маіностей (государственных имуществ) для того, щоб обміркувати питання про здачу крестіям в аренду гулящих казённых земель на довгий строк без торгів.

Звичайно, що закинути щось проти самої думки міністерства — не можна, бо сама по собі вона добра, але вся річ в тому, як цю думку здійснено буде. Очевидно, що міністерство має замір заспокоїти якоебудь некучу земельну нужду селян. Щоб досягти цього, доведеться давати землю в аренду тим, кому вона найбільш потрібна, тобто — насамперед безземельним та мало-земельним, щоб земля не попала в руки й без того заможних людей. Для цього треба, щоб управителі державними маіностями мали певні відомості про достатки людей, що живе поблизу казённых земель. Коли ж сього не буде, то увесь цей захід міністерства зведеться ні на що, як то вже й було поперед, годів з 20—25 тому назад, коли робилася така спроба. Це перша увага наша щодо проекту. Можливо, безперечно, що теперішнє міністерство, маючи вже на увазі цю невдачну колишню спробу, улаштує справу так, що матиме правдиві відомості про земельну нужду крестіян.

Але тут є інша незручність далеко більшої ваги. Очевидно, що вільні казённі землі можуть стати у пригоді тільки людові ближніх сіл, — а коли так, то некуча нужда в землі задовольнить тільки самий незначний гурт людей. Та й про це ще байдуже: бо краще ж, коли замість 100 душ безземельних чи малоземельних та голодних, стане, скажемо 75. А вся річ в тому, що самих казённых земель як раз найменше там, де найнекучіша єсть нужда на землю. Зачить коли так, то доводиться говорити не про оддачу землі в аренду, а про переселення крестіян з місцевостей густо заселених на місця менш заселені, — а це вже зовсім інша річ. Тоді вже варто закинути проти проекту міністерства йще з одного боку, — а саме проти заміру його здавати в аренду землю на довгий строк. Як що правительством приетане на думку міністерства і справді почне здавати крестіям казённую землю в аренду на довгий строк, то й без того дуже

складне та заплутане питання про землю заплутається ще дужче; а державна дума, що має зібратися й розв'язати справу питання про землю, опріч тих трудноостей, що й зараз є, матиме ще одну нову трудність.

От через віщо, на нашу думку, міністерству не слід би було до зібрання думи виступати з своїм новим проектом.

Що діється на селі.

Ш.

В попередніх листах своїх я згадував, що селяне у Звенигородщині посілали своїх повномочних на з'їзд селянський у Звенигороді, обміркували там про своє сільське життя з його потребами, домогалися справедливих виборів в державну думу, стояли на тому, що нові закони про землю, про громадський лад, про школи тощо, — повинна видати дума, треба тільки, щоб дума як найскоріше була скликана, щоб на весну нових законів можна було сподіватися. Такої думки у нас усе, або мало не все селянство, — звисно, до того часу, поки воно вірить, що сподівання його не підуть марно, що справді новий лад збирається завести. Тим-то по наших кутках не чути й досі про якісь розрухи, про які ми чуємо з інших повітів та губерній, а як що і трапляється подекуди яка подія, то се дрібниці звичайні і поперед: десь трохи ліса порубано, вигнано з економії кілька робітників... Селяне не дають приводу до якихось „безпорядків“.

Тож замість селян їх вишукують ті, кому вони на користь можуть бути. От приміром недавно сталася у нас така подія, яка за малим не привела до великого лиха.

Єсть у нас в Звенигородщині великий властитель земельний граф Потоцький. Сам він ніколи тут не буває, а заправляють усіми маітками його управителі. Єсть у нас троє сіл. Гусакова, Вільхивець і Кобринова, які серед широких ланів та теплих лісів гр. Потоцького загубилися. Ще за часів першої люстрації, коли селянам надавано землю, за селянами з цих сіл були записані і на план були заведені садки, які ще з часів Палія та Мазепи їм належали (документи з тих часів єсть у них і зараз). Селяне з діда-прадіда хазяювали собі в них, як в своїх їм добрі, доглядали та пильнували, і податки в казну, як і за землю, повсяк час як по сей день платили (та й зараз платять). Так воно велося після люстрації років більш десяти. Не подобалося се управителям гр. Потоцького: нащо ті садки мають бути людські, коли їм панськими можна бути! Заходилися вони проміну робити і за десятину садка — десятину пущів та нетрів стали селянам одмірати... Певно, селяне на таку заміну за виймом небагато, і не думали приставати і згоди своєї на те давати... Тож і лежить собі й по сей день даровизна панська, — люде їй не займають, а з садків які перше користуються. Користуються вони, та й не знають, що садки ті „їхні“, та „не свої“... Ще року 1875 управитель Потоцького — Мольський, як задумав оту хитру проміну з селянами зробити, то одвівши селянам відповідне число десятин пущів та нетрів, залив, що селяне за місяць повинні згоду свою на ту проміну дати, а як не дадуть, то на підставі закону з 4 квітня р. 1865 їх без згоди із садків виведуть. З'їзд мирових посередників цю справу не дуже до серця брав і так, як управитель Мольський бажав, потвердив. Та селяне не дали згоди своєї на те, щоб батьківщину свою — родючі їсадки, викохані дідами та прадідами, на пустинну неспотрібну проміняти, на якій, бач, за

15 літ „такі самі садки мають бути“, се б то на тих буграх, де й зараз бур'ян навіть рости не хоче. Подали селяне скаргу в губернське присутствіє і на те, що примусовий „вивод“ їх з їхніх садків їм об'являють, і на те, що землю їм одведено ні до чого не здатну. І присутствіє відповіло на те подало, що з'їзд посередників не має права закону р. 1865 до садків тих прикладати, не здобувши дозволу на те од генерал-губернатора, бо „вивод“ мають робити із садків, заведених вже у люстрацію. Та управитель панський дозвіл на „вивід“ од начальства здобув, а посередник одписав, що земля, яку в проміну дається, зовсім таки „удобна“.

А щоб не здавалося селянам, що їм кривда діється, то управитель їм об'явив, що дає дозвіл 15 літ в садках (панських вже) ягоди збирати та траву косити, — попки, бачте, нові садки на пустирі буїно проростуть та про батьківщину селянську забути думати заставляють... Та селяне й на цю добрість панську не дуже зважали, не трів та цупці не займали (нехай опочивають здоровенькі), а в садках своїх і далі господарили, — навіть дерево родюче рубали, — тільки лісове рубати їм боронили та ще орати в садках не давали. Отож зайшло се нове право року 1890, і так аж до сьогодні велося; в садках селяне хазяювали, садки оплачували, на обмін згоди не давали і в протоколі про те, що не згодні, записали, і не туди-то, що п'ятнадцять літ мінає, що от-от діжд їх зовсім випровадити має.

Перед отсими Різдвяними Святами скарбове панство дало розказ, що кожного вільно хур до дві дерева на топливо нарубати, — аби тільки кожен узав квитка у скарбу (економії). Подумали селяне: як це на свої дрова з своїх садків квиток у скарбу брати, то краще нехай кожен хазяїн у своєму власному садку, скільки йому треба, дерева на топливо нарубає і без жодних квитків, обійста своє спровадить. Так і зробили, а скарбове панство — немов би йому то про те і байдуже — мовчало... Як тільки ж дерево теє по двох своїх люди ізвели, — як сніг на голову аграя поліцейських та драгунів налітає та не питаючись, що воно й до чого, хто винен чи може й винних немає, — усіх підряд „учить“ зачинає. Люде в рощі: у поле та в ліс поділися, добро своє, яке там хто мав, у землю закопують, плач, галас, голосіня по селі розлягаються, — скальз бі, немов під час війни ворагів ватага у село кинула... І люде се терпіли, немов якусь кару небесну, уповаючи, що буде ж якийсь суд правий, і виявить він, за що й про що люде мордовано. Приїхав другого дня і „член“ з Кієва; люде поради од нього сподівалися, міркували, що справу їх розбере і присуд їм дасть про ті садки та про дрова звідти, але він звелів зараз же дерево до одного місяця звести, та, додавши до тієї „науки“, що вини драгуни з поліцією, геть подався. Та й чого він приїздив? Коли б навіть садки ці були споконвічно скарбові, коли б навіть дерево дієсно було панське, то й то на віщо се же єсть у нас і суд і судейний слідователь та інші власти, які се справу розглянули б і розпутали б... Але як я вже попереду виказав, справа з садками — для скарбу річ не дуже-то бездоганна і великим крутіством заправлена... Так у нас роблятьса „безпорядки“ а потім їх „усмиряють“... І тепер кожного мучить одна думка: за що люде чинилося, за що знищалися над ними і чимали шкоди та втрати починили? Чи люде хто ті втрати поверне і чи буде винуватим належити та кара? Щоб знайти правду про всі ці події селяне подали скаргу до генерал-губернатора та прокурора, а разом до усіх добрих, та мучущих людей з слізним проханням удаються; нехай хто порадить, що їм діяти бідоласним в цій болішій справі, коли їх, за здорове живєть, батьківщину та дітвіщину позбавляють і ще їм винними за їх неохоту до того роблять.

Друга подія, трохи подібна до сеї, случилася ще на Рівдяних святах подалеко од цих сіл в с. Майданецькому, в Уманщині, де люд зовсім не той, що в Звенигородщині, а темний та забитий, який про потребу кращого ладу та культурні шляхи до того, нічого сказати не видає... Там то й ріжниця в причинах події велика: у Вільхівці та Кобринівій її самі пані викликали, а в Майданецькому нещасний темний люд був причиною. А почалося з того, що повномочний Майданецький, побувавши в Умані в „Думі“ на сільсько-господарському, чи що, з'їзді (для селян усякі тепер з'їзди здаються самою державною думою), вернувшись звідти, розповів селянам, що немов би то він їхній Майданецький на з'їзді говорив, що майданецькі люди заможні і землі їм не треба; не мов би то й приговор він там бачив такий, підписаний за неграмотних тим таки попом. Сього вже доволі було селянам, щоб помститися над попом, разом і іншими на їх думку, гнобителями—старшиною та заводськими панами, а коли вже розкохані люди розбили чаш із спиртом та забили собі наморочки, то тоді вже, не пам'ятаючи, що діють, поспеували що тільки можна було в горільчаному заводі та на сахарні. Жордних агітацій чи пропаганд, які скрізь і вносили сякіх брехливим дописувачам „Кієвлянина“, тут не то що не було, але і не могло бути: на такий безглуздий вчинок, з якого найменшою користа людям бути не може, звичайно наважуються люди в один мент, не думаючи, що в незвичайному якому-небудь стані,—коли п'яні, в великому зворушенню або що... За сеї нерозумний вчинок од якого майданецьчанам великого лиха завзято довелось, ніхто їх похвалити не може, таї воли самі, певно, як протверзелі, та дійшли до пам'яті, то дуже шкодували. Наїхали драгуни. Село оточили були москалями, а людей так пригнітили, що вони один на одного виною зачали скидати, і 20 душ приговором присудили на „поселення“, яко людей „порочних“, вислати майданецьчане в сьому погромовім кругом були винні,—хто більше, хто менше—не саме діло. Але прибув з заграниччя сам властитель маєтности пан Журавський і провину селянам вбачив, звелівши усі втрати селян під час військових пробування вдвоє та втрое віднагородити... Так зробив шляхетний дітич, пробачивши велику провину селянам, бо він добре зрозумів, що

воли „не відають, що чинять“... Пробачив, хоч йому, без якої-будь його вини велику шкоду зроблено. Чи можна ж прпрівляти до сього цілком людяного вчинку дітича Журавського управителя графа Потоцького? Чи не сором буде й самому гр. Потоцькому, що його підручники самі вишукують на людей якісь приклички? Кажуть, що тільки „мертві срама не імуть“... Побачимо, чи гр. Потоцький—жива людина чи має він серце в грудях, коли бай-дуже на такі вчинки підручників своїх дивитися... Колодянин.

3 газет та журналів.

* * * Коли Вітте писав свій доклад Цареві про потреби Росії і про зміну політики, то він доводи в тим, що без народу і проти народу при сучасних умовах неможна порякувати такою великою державою, як Росія.

Та коли йому довелось самому стати на чолі уряду і управляти всією країною, то він сам зробив проти своїх слів, і не знайшов кращого способу, а держитись старого.

Обіцяні реформи він одсунув геть далеко, аж „до заспокоєння“. Та життя показало йому, що звороту до старого нема. Але урядові потрібні гроші і за ними він мусить вдаватись до сусідів. Та там добре знають, що Росія рабська, безправна непевний довжик, що вона й так уже набралася по горло позичок. І уряд мусить йти на поступки, мусить заводити инший лад. Вітте починає знову вже запевняти, що реформи будуть, що маніфест 17-го октябрю нарешті перейде в життя.

„Русь“ так поясняє ці заходи. „Очевидячки спроби позичити це хоч трохи грошей за кордоном, не вдалось. Інтернаціоналізм теж вилами по воді писана,—і Вітте з поміччю „Торгово-Промисленої Газети“ влягав прохача у громадянства довіря і терпеливості. В статі „Маніфест 17-го октябрю і революція“ він каже, що тепер коли уряд справився з революцією, громадянство може спокійно чекати, що мирний розвиток Росії на основі маніфесту 17 октябрю кінце наступити і не в довгій часі буде скасовано військовий стан, і справді будуть дані ті громадянські свободи, про які говориться в маніфесті“.

Зараз же вичкає питання:—коли уряд „справився“ з „революційною смутою“, через що він одтягає на недогий час“ і скасування військового стану, переведення в життя громадянських свободностей (спасибі за одвертьсть, з якою признається, що цих свобод тепер не має). Через віщо ж

все це не зараз? Навіщо ж це здалось „кривосудде“ тимчасовим генерал-губернаторів, розстріли і екзекуції козачків та драгунських отрядів, що послані усмиряти селян; на віщо здався ввесь цей кровавий туман, що обгорнув Росію. Через віщо ж не починати тепер такі творче і вільне життя?

Та через те не зараз, а колись, що графові Вітте треба постійно держати перед російським громадянством журавля в небі, тимчасом даючи йому таких синців в руки: як новий закон про кару над газетами і за ширення неправдивих чуток,—або закон про зібрання.

Та обіцянкам Вітте, ніхто не повірить. Коли це заходи, щоб полекшати нову позичку, підняти у кредиторів віру в реформи, і щоб легше було розв'язати їх гаманці, так люди, чи хто попадається на цю удку. За останніх два місяці настрої громадянства дуже змінились, і хоч у ріжних частин його по різному, але, що до уряду, так настрої цілком змінились в один бік: в бік дуже-дуже недовірчя.

Громадянство повертається знову до свого настрою перед маніфестом; знову береться за старе. Тільки, що тепер уже становине стало значно складнішим і тому то і наслідки можуть бути самі неждані.

* * * А ціми днями в газети попала чутка, що в раді „державної оборони“ рішили вповодж всеї сибірської залізниці збудувати „блокгаузи“ і завести пулеметні роти, щоб краще оборонити дороги і підтримувати порядок в Сибірі.

З приводу цієї звістки Л. Пантелеев пише в „Нашей Жизни“:

„На цій звістці варто зупинитись. Наперед, що таке блокгаузи? Це—невеличкі фортеці. Далі, коли вони будуть? Вони будуть, щоб забезпечити спокій і зволю в самому краї, населеному неспокоєним, рухливим народом, який ховаючись по горах, лісах, може кожну хвилину виступити до зброї. Але, щоб треба було будувати фортеці (кріпости) в мирній країні, щоб підпалювати порядок серед народу, який спокій вивів був своїм, такими засобами, як їх вживають проти чужого, ворога—цього ще не чули не тільки у нас в Росії, але ніде й в цілому світі. Чим же позичити таку річ. Та на жаль тільки тим, що центральна власть у державі остільки почуває себе нелюбобо народом, що без надзвичайних мір не сподівається утримати свій авторитет і примусити край користись своєю волю. Відкіля ж на нас ця халаса?“

Так по трохи вся Росія швидко відкриється такими блокгаузами. От тоді-то занепаде гнища та спокій. Тоді-то саме час буде Вітте заводити свої реформи, бо ж настане заспокоєння. А він того тільки й чекає, щоб подарувати нас конституцією. Та на жаль користуватись нею нікому буде. Хіба гарнізоном блокгаузів, та жандаром?

наші чорноморські степи кочові народи: болгар, авар, хозари, угри, печеніги, узи, тюрки, беренді, половці. Де-які з їх тільки переходили через нашу степи і йшли далі на захід, а більше так було, що вони витискали нас із нашої землі, сами на її селилися та все воювали наші городи й села, сягаючи геть на північ аж до Київ (печеніги, половці). Згодом напали на нас татари і наколи всякого лиха; в дальших віках мали ми багато клопоту і з татарами, і з турками, і з поляками й з иншими народами і під їх нападами часто доводилось нашим людям поступатись великими частками своєї землі з країв, покидаючи їх та стягуючись до осередку. Але як потім настав спокій, то ми знову розселювались, займаючи нашу правдішню землю.

З усіх отих українських народців, про яких уже казано, найбільше визначились поляне. Хоч плем'я се було й мале, та воно верховодило між иншими українськими племенами. Од сього племені пішло й тодішнє називчє нашого народу. По старих описах видно, що полянянський край називали тоді ще Русь, а поляне—русинами. Через те, що поляне—згодом уже—взяли гору над иншими українськими народцями і серед їх уперше склалася наша держава з столицею Київом,—через те се називче Русь, русини згодом стало прикладається до всіх українських народців—і до полян, і до деревлян, і до дулібів, і до уличів, і до тиверців, і до сіверян,—усі вони як один народ звалися тоді Русь, русини.

Була ж ся Русь породи слав'янської, однієї породи з иншими слав'янськими народами, що жили суміжно з нами.

Як же жили ці наші предки? Звичайно, як тільки в якому краї навчаться люди писати, то дехто з їх починає записувати те, що бачить і чує. Так було і в нас. Якійсь письменний чоловік ще в десятому віці почав списувати літописе—записи того, що діялось; згодом инші люди додавали до цих записів свої і в другій половині одинадцятого віку склався наш перший літопис про те де та як жили і що робили наші предки. Та це й поперед сього, год за тисячу до нашого часу, поблизу нашої землі жили народи освіченіші за нас: греки та араби. Вони бували в нашому краї, а наші

Вповідання з української старовини.

1. Де і як жили наші предки.

Як поглянемо ми по описах стародавніх людей—і наших, і чужинців,—то побачимо, що вже в шостому віці після Різдва Христового, близь як 1350 років перед нашим часом, український народ жив подекуди на нашій тепершній землі. З тих місць, де вони жили, українські люди розселилися на південь та на захід, займаючи під себе все більшу та більшу займаючи частину Дніпра, на захід займали Карпатські гори, на схід—степи над рікою Доном. Літописець розказує нам, що вкраїнські люди ділялися на окремі народці і кожен народець мав своє називче.

У самому осередку вкраїнської землі, по правому боці Дніпра, в тих місцях, де стоїть Київ, в куточку проміж трьома ріками: Дніпром, Росією та Ірпенем, сиділо плем'я поляне. Зараз коло полян, од їх на захід сонця, за Ірпенем, жили деревляне, ще далі на захід, по річці Бугу—дуліби, а за їми, в сьогочасній Галичині, жили теж наші люди, та тільки невідомо, чи дулібські ж таки, чи які инші. На південь од полян, за Росією, геть уверх по правому боці Дніпра до Чорного моря, жили уличі, на захід од їх, по Дністру й геть до Дунаю жили тиверці. Оце стільки українських народців жило з правого боку Дніпра.

По лівій бік Дніпра жили теж наші люди. Коло полян, зараз за Дніпром і геть далі понад ріками Десною, Сеймом та Сулою жило найбільше, здається, українське плем'я—сіверяне або сіверя; за їми геть на схід, мамо не до ріки Дону, і на південь, геть аж до Чорного й Азовського моря і до устя річки Кубані, жили теж українці, тільки ми не знаємо, як звалося те плем'я.

Таким робом український народ уже в ті давні часи зайняв під себе величезну займаючи—від Дону на схід та мало не до річки Висли на заході, від верхньої частини Десни на півночі та аж до устя Дунаю, до Чорного й Азовського моря й до устя Кубані на півдні. Це та сама земля, на якій ми й тепер сидимо, тільки що за довгі віки ми не раз де-що з неї втрачали, та тоді знову вертали. Утрачали ми її через те, що на нас нападали инші народи. У найдавніші часи находили на

люде в їх, то вони нас знали, а знавши їх добре й письменства, списали й про нас те, що знали. От із цих своїх та чужих описів ми й знаємо про минуле життя наших предків.

Далі про це довідуємося, розкопаючи старі могили, а також городища та инші місця, де жили наші предки. У старовину казали в яму разом з покойником усякі речі—зброю, окарси, гроші, струмент та инше; по тих місцях, де жили наші люди, позоставалося і потім укрилось землею також чимало всяких річей. Розкопаючи могили й такі місця, все те знаходимо і бачимо—який був у наших предків посуд, струмент, зброя і таке инше; знаходимо навіть частки одежі (вовняної, шовкової), які не зогнили. А як знайдено в могилах, скажемо, багато арабських срібних грошей, то се покаже, що наші предки торгували тоді з арабами і від їх мали ті гроші. Так ми довідуємося про торгівлю в старовину і т. д.

З усього того довідались учені люди про життя наших тодішніх предків ось що.

З себе наші предки були люди на зріст високі, міцні тілом, більше руські, рум'яні. З чоловіків деякі носили бороду, а деякі—найбільше значніші люди—голили її, а мали тільки великі вуси; виголювали вони й голову, зоставляючи тільки в одному місці довгий чуб, що звисав набік.

Вдягались просто: в сорочку, в штани, поверх їх каптан, свита, у багачих поверх свит керей, опанча. Матерії багаті люди часом уживали дорогі, наприклад: шовкових, оксамитових, парчевих, привезених із чужих країв, вживали дорогі смухи. На ногах мали щось наче плетені панчохи, вбували ремінні ноботи, прості й сап'яні, черевники й постолі—ремінні чиличани. На голову надівали шкурині або плетені шапки; у жінок—ніби очіпки з вовняної тканини, а часом високі шапки й намітки. Пояси були або ремінні, або плетені чи ткані; коло поясу звичайно був ніж, кременя, кресало та инше причадалля. Жінки на шиях носили золоті й срібні ланцюги й обручі, намиста, в ухах серці, на руках наруччя золоті чи срібні.

Жили в хатах деревляних або плетені з хворосту і обмазаних глиною. Хати ставились високо над землею, на стоянках; були зимові—з піччу і літні—без печі; як і тепер, звичайно коло хати були хлів, коморі, клуні та ин., все було обгороджене тином.

Личі наші предки печений хліб, варили юшку і всяку городину (мабуть се був борщ), кісіль, кашу; м'ясо вживали печене й варене, буда часто й

І з російського життя.

— Чуття й вісти з Петербургу. Постановлено скликати думу 18 апріля; разом з актом про скликання думи будуть оголошені закони про переведення в життя волі, обіцяної в маніфесті 17 октябрю. (Русь).

Друкється офіціальний проект основних законів; проект буде подано до державної ради (государственного совѣта) й оголошено до відкриття державної думи, котра не матиме права переглядати й переробляти його (В. В.).

— По виході „лівих“ членів кабінету міністрів в одставку реакція піде, мабуть, ще далі. Поки ще не всі „ліві“ члени виійшли, то рада міністрів й не міркуватиме про справи великої ваги, а вже як кабінет збереться одорідиний, то рада порішить з нагальнішими питаннями: про землю, про права євреїв то що. (Н. Ж.).

— Земельні розрухи. По відомостям міністерства справедливости (юстиції), число діл про земельні розрухи на протязі часу з 20 декабря 1904 року до 15 января 1906 року побільшало мало не вдвоє—з 798 до 1500. (Н. Ж.).

Мало не всі волости арзамаського повіту нижгородської губернії наповні зменшуют плату (жалування) виборним служким волости (старшинам то що) за те, що вони служать більш земським начальникам, ніж громадам. (Ниж. Лист.).

— Діло чорноморських повстанців. На суді лейтенант Шмідт сидить на першому місці в першому ряді; він дивиться бадьоро, високо несе голову, відповідає хутко, коротко, голосно. Діло розбирається „при закритих дверях“,—в залу не пускають а ні кого з сторонніх. В городі за всімі приязнями пильний догляд. (Русь).

— Повстання козаків. Козаки уруського полку, покинувши службу, приваблю до себе недовольних товаришів із других станиць й оконалися в станиці Галинській. Для втихомирення посилається військо. (К. Ж.).

— Погроза вільності Финляндії. В чулка, що генерал-губернатор Финляндії Герару входить в одставку.

Командуючий військами в Финляндії заявив кореспонденту англійської газети „Tribune“: „Автономія (незалежність) Финляндії мусить бути одбрана багнетами (штиками)“. В Финляндію послано офіцерів, щоб зробити топографічний дослід в Финляндії.

риба; вживали яйця, молоко і все, що з його робиться; приправляли страву сіллю. Ли деревляними ложками, агодом у багачих дуже зрідка могли бути й срібні. Пили найбільше мед, це пиво й квас-сірець; вина було мало.

Наші люди й тоді вже були добрі хлібороби: сіяли жито, пшеницю, ячмінь, овес, просо, конопі, льон, горох, сочевицю, биб, цбулю, часник, мак, хміль; по луках косили сіно, заводили сад; до всієї тієї роботи мали вже й струмент: раю, плуг, борону, серп, косу, граблі, лопату, рикаль, ципі т. и. Оралі кіньми й волами. Зерно молоти жорнами, сіяли на сито чи решето; просо товкли на снохо.

Скотину теж держали: волі й корови, віці, кози, свині, коні—держали скот для роботи, молока, мняса й шкур; двору беріг і на ловедство ходив, як і тепер, собака. Мали курей та иншу свійську птицю. Держали бджолу, тільки пасішництва такого, як тепер, було не багато, а більше було бортництво: по лісах у деревах видобували дулла, щоб там велися бджоли; таке дерево з бджолами звалося борть, тим замісто пасішництва звелься бортництво.

По річках ловили рибу, а по лісах та полях—звіра. Угаяли за вітром коном, біли його з руки, ловили сітками й пастками, ловили собаками, а птицю—привченими до того соколами та яструбами. Так ловили або вбивали: диких коней, турів, оленів, лосів, диких кабанів, ведмедів, бобрів та велику иншу звіроту.

Були всякі ремества. Чибарі й кушніри чинили шкури й смухи звірячі; шанували били вовсть; з вовни ткали сушко; вміли вже пряти льон і конопі і ткати з їх платно; ткали й з льна. Ганчарі робили глиняний посуд, бондарі—деревляний, підхожий до нашого, і деревляно посуду було мабуть більше, ніж глиняного.

Вміли добувати з землі залізо і робили з його всякий струмент, якого тоді треба було, і зброю до війни. Виробляли всякі речі з міді, бронзи, срібла й золота—металевих річей багато знайдено по могилах і часом вони дуже гарної штучної роботи.

Іздали, як і тепер, возом та санями і частіше, ніж ми, верхи.

На війні вживали такої зброї: спис (копіє), ніж, меч, шабля, сокира, кий, лук із стрілами, щит; щоб розбивати стіни, вживали таку машину. На війну вдягали металеву шапку—шолом, і металеву одежу на груди—кольчугу.

Військова рада, в якій брав участь й полковник Мін, постановила послати в Финляндію військо. (К. Ж.).

Газети „Новое Время“ і „Свѣтъ“ нападують на Финляндію, обвинувачуючи її за ворожене до російсько-народу. „Рускій общественно-просвѣтительный кружок в Гельсингфорсѣ“ з приводу сього заявляє, що все се брехня: відносини финляндців до російського народу ніколи не були такими гарними, як тепер. (Русь).

— Догляд за Земствами. Міністр внутрішніх справ Дурново звелів, губернаторам доносити про всі противурядові постанови земств доносити в департамент поліції й „главному управленію по ділам земського і городського хазяйства“. (Н. Ж.).

— „Русское Государство“. Газету урядову „Русское Государство“ мусять випускати замість „Дружеских Ръчей“ всі волостні й сільські розправи, народні бібліотеки й читальні. (Сл.).

— В Петербурзі сю газету вважають за орган не всего уряду, а лише графа Вітте. (Р.).

— До повстання в Курляндії. Курляндським волостям звелено в два тижні повонити телефонну сіль, що була поруйнована під час повстання; коли се не буде зроблено, то телефон поновлять саьдати, а волости мусять заплатити в десятюро більш.

— До повстання на Кавказі. Рух на Кавказі перекинувся до границі Карської області.

В чулка, що Трепов стане в голові карної експедиції на Кавказі.

Почались розрухи в Кахетії. Туди послано військо. Повідомлення Аліханова, ніби революціонери палять села, несправедливо. (Русь).

Серед жителів кутаїської губернії збираються підписи на адрес про вирокову діяльність уволоеного губернатора Старосельського. Адрес буде подано до суду, що розбиратиме діло Старосельського. (Н. Ж.).

— Селянські розрухи. Настрій селян в петербургській губ. все неспокоєний. Звідусіль надходять звістки про порубку лісів, погром хлібних магазинів та неплатж податків. (Русск. Гол.).

В аткарському повіті земельні розрухи зростають. На громадських сходках селяне висловлюються про потребу в землі, не імуть віри в обіцяні реформи й вірять чуткам, що маніфест 17 окт. скасовано. (К. Ж.).

Торгівля була в той час у наших предків не мала. Звичайно люди з лісових наддніпрських країв робили взімку човни, а повесні гнали їх у Київ та в инші торгові городи і продавали там купцям. Сі купці з Новгороду, з Смоленського, з Любеча, з Чернігова, з Вишгорода та з инших міст з'їздилися потім із своїм крамом до Києва. Тут де-який час торгували, перепродавали крам та лаштувалися в далеку дорогу. У червні (в юні) рушали човнами Дніпром до Чорного моря, а тоді морем до Царіграду, де тоді була столиця грецького царства Візантії. Іхали зброю, як воїни, бо по степах кочували хижі здобишники—печеніги, то що, то треба від їх боронитися. У початку десятого віку до Царіграду прибувало вже по кількіх сот українських купців та їх слуг і жило там сільське місьчан, торгуючи. Опріче Царіграду торгували наші на півдні з наддунайськими та з кримськими городями і заходили (у XII-му віці) аж до Александрії в Єгипті. Продавали наші купці грекам дорогі смухи, виск, невольників, а купували в їх шовкові, парчеві та инші дорогі матерії, уські окраси золоті, срібні та з дорогого каміння, скляні вироби, всяке кориння, садовину, вино.

Частину цього византійського краму наші купці продавали в себе дома, а другу частину, вкупі з арабським крамом та своїм везли тим-же Дніпром та Днівою на північ, до Балтійського моря. Самі ж там купували сіль, метали та инше, а згодом од іменських та скандинавських купців західно-європейської вироб. На захід у Барону їздили сі виробі й просто через Галичину й Чехію до південної Германії, везучи туди дорогі смухи, мечі, невольників. На сході наші купці їздили по Каспійському морю і торгували з надморськими городями або з південних пристаней Каспійського моря везли крам верблюдами аж у Багдад (в Азі): смухи, невольників, шкури, дерево, бурштін (янтарь); купували від арабів: шовкові тканини, металеві вироби, золоті й срібні окраси, південну садовину.

Усі ці торгові шляхи на південь, захід, північ і схід сходилися в Київ: він стояв на найголовнішій дорозі—на Дніпрі, з його розходились й сухопутні дороги. Через те Київ зробився осередком великої торгівлі для широких просторів східньої Європи, осередком, що з'язував торгівлю сходу, й заходу, півдня й півночі.

(Далі буде).

Б. Грінченко.

З українського життя.

— **Військо вертається.** До кінця квітня в Одесу 35 чужоземних пароходів привезуть з Далекого Сходу 47 тисяч російських солдатів. (Нов.)

— **Курси газетної роботи.** Дуже багато газет стало і вмілих робітників газетних треба багато. Через те в Одесі д. Рабинович завів курси, на яких люде привчатимуться до газетної роботи. На курсах можуть учитись і мужичини, і жінчини. Плата за курси (три місяці) тридцять рублів. Це ще вперше заведено такі курси і можна сподіватись, що багато людей працюють на їх повчання, щоб потім працювати в газетах. (Бес. Ж.)

— **Арешти.** 26 лютого в м. Димері (у Київщині) арештовано селянського агітатора. Зібралось душ із сотню, визволили арештованого, провели його походом по містечку, а тоді десь заховали. Тоді приїхав справник і арештував вісім душ (між їми й хвершала). (Св. и Пр.)

В Одесу арештовано старого слабого чоловіка І. Короленка (брата В. Короленка). Він дуже добрий чоловік і переходив у себе якогось політичного віткача. А вірний слуга скористувався з того та поперед обікрав хазяїна, а тоді швидко сказав кому треба, що Короленко переходив у себе когось. Так старого й забрали разом із гостем. (Р. В.)

В Миколаїві (у Херсонщині) арештовано колишнього прокурора, відомого громадського робітника Кослякова. То був дуже поважний за своєю працею чоловік і його вибрано городським головою, але міністр внутрішніх справ того не дозволив. Бувши гласним і председателем фінансової комісії, він викрив, що городські гроші розкрадають. Багато людей намірились вибрати його послом у державну думу і от тепер перед виборами його арештовано. (Нов.)

— **З Києва телеграфують газеті „Русь“**, що до генерал-губернатора багато помічників ходять прохати, щоб дав їм з арсеналу зброї, або щоб прислав козаків беретти їх матерки.

— **Висилки.** З Харькова пишуть, що харківського професора Гредескула висилають на два роки в якийсь північний повіт в Архангельщині; присяжною повіреного Шидловського і статистика Сазонова на 5 років в Якутську губернію (в Сибір), інженера Абукина і чотирьох робітників в тобольську губернію (в Сибір). (Р. В.)

— **Частину політичних в'язнів**, що сидять у полтавській тюрмі в арештанських ротах незабаром вислать у Сибір і в Архангельщину. (Р. Сл.)

— **В Катеринославі** в поліцейських „участках“ арештовані слабують на гарячку (тиф). (Р. Сл.)

— **З Херсону** пишуть, що там у тюрмах уже без малого два місяці сидять більше як півтори сотні земських служачих та вчителів. Серед їх багато таких, що їх вибрано в виборці на виборах у державну думу. (К. Ж.)

— **Увольнення з служби.** Харьківський генерал-губернатор вимагає від сумської земської управи, що б розсчитано 64 душі земських служачих. (Рус. Сл.)

— **„Кієвлянин“ на волосному сході.** В м. Димер (у Київщині) приїхав председатель з'їзду мирових посередників; склавши сходи, він прочитав маніфест 17 октябрю і сказав, щоб люде підписали поляку Государеві і виписали собі газету „Кієвлянин“. (Росказав, як можна виписати за дешевою ціною). Про газету люде, як один, закричали: „Не треба нам „Кієвлянина“! Ми не хочемо погромів!“ Председатель спитав, чи не підбурює їх хто. Тоді селяне відповіли: „Ніхто нас не підбурює, сами добре все розуміємо“. (Св. и Пр.)

За кордоном.

Телеграми сповідають про подробиці угорських подій. 6 лютого (феврала) народна рада розпочала, як звичайно, свою працю. Перш усього заступник президента (віце-президент) Раковський висловився проти того, що будинок народної ради оточено військом. Він повідомляв послів, що президент одержав лист од генерала Нюїрі з якимсь наказом. Раковський радить народнім заступникам (послам), щоб повернути лист, не читаючи його, бо генерала Нюїрі настановлено не конституційним, протизаконним шляхом. Сей лист містить власне наказ імператора Франца Іосифа, що народна рада розпускається. Народна рада згоджується з думкою віце-президента. Тоді Раковський доручив кермування порядком в раді другому віце-президентові Цолгару, який негайно предікав, щоб послі зібралась в середу, 8 лютого. Всі згодні і послі почали розходитись. Ще не всі вони сили вийти, як до будинку війшла

поліція і військо. Начальник першого полка гонведів Фабриціус сам прочитав лист імператора. Полковник мав при собі чотирьох узброєних солдатів. В той мент як він читав наказ, багато сторонніх людей, що зібралась, почали свистіти, кричати, а далі заспівали національний угорський гимн Кошута. Військо виганяє послів з коридорів і сіней. Біля будинку було зібрано 640 чоловік пішої і 200 кінної поліції. На майдані перед палацом (дворцом) народної ради стояло шість батальонів піхоти і три ескадрони кінного війська. 60 поліцаїв вартувало біля дверей кімнати президента. Величезна юрба людей, що зібралась перед палацом, поведилась досить спокійно. В угорській раді магнатів, в якій засідають заступники угорського земельного і грошового панства, все пройшло без колотнеч. Магнати не мали нічого проти того, щоб оповіщено імператорський лист з наказом. Однак і пани, хоч дуже обережно, висловились проти наказу. І тут для порядку було приведено скілька гонведів. Сповідують, що коли Андраші і Апоні, проводирі національних угорських партій, виходили з парламенту (народної ради), перед ними несли чорний прапор (знамя). На вулицях їх гучно витали численні прихильники. Всі проводирі сполучених національних партій кажуть, що вони будуть далі боротись з урядом. Події в парламенті незвичайно зворушили все угорське громадянство. Навіть помірковані газети пишуть, що міністерський кабинет Феєрварі поводить протизаконно, і таким чином соромить перед народом королівську власть. Що до соціалістів, то хоч вони також ганяють уряд за його останні вчинки, але звертаються і проти націоналістів. Соціалістичні демонстранти побили навіть вікна в націоналістичних товаристві (клубі) і кричали при тому: „Хай живе вселюдне виборче право“. Б. Я.

У Києві.

— **Передвиборчі зібрання.** П. київський, подольський і волинський генерал-губернатор оголосив, що в Києві і в київському повіті він дозволяє такі зібрання, що відбуваються для виборів до державної думи. Зібрання можна скликати, додержуючи правил, що затвержені височайшим указом 11 декабря 1905 р. Виборці і виборні можуть сходитись на зібрання і радитись про те, кого вибрати; на ціх зібраннях можуть бути тільки ті, що їх заведено до списка в тім самім участку або з'їзді, виборці котрого скликаються на зібрання, а також і председатель з'їзду, хоч би він і не мав права бути виборцем: на зібрання виборних можна пускати тільки одних виборних; всі зібрання повинні відбуватись в домах, (а не на вулицях, плацах); про час і місце для зібрання треба повідомити поліцію (ісправника або поліцеймейстера) за 24 години до того часу, як починається зібрання, і подати списки тих, хто робить зібрання; поліція на зібрання не входить, а тільки пильує за тим, щоб в помешкання, де відбувається зібрання, не входили сторонні люде.

— **Заслання за агітацію.** По приказу адміністрації Павел Казанович висилається з Києва і київського повіту на весь час, поки не буде скасований воєнний стан. Казановича висилають за агітацію серед робочих Гретьра і Унгера, щоб і далі страйкувати, аж поки не буде скликана установча рада і за те, що роздавав недозволену літературу.

— **Засідання професорів.** 8 февеля відбулось засідання професорів університету св. Владимира, яке було призначено питання про те, коли одкривати університет. Питання було поставлено на балотировку і більшістю 32 голосів проти 17 постановлено закрити університет до осені.

— **Забора на видавати жаловання.** Непремінний член при київському губернському по городським ділам присутствію прислав в київську губернську земську управу копію циркуляра, який пропонує губернаторам доглянути за тим, щоб всім городським і земським служачим, які уволени по приказу властей, не видавати жаловання і пенсії із земських і городських кас тепер, коли каси в дуже тяжкому становищі.

— **Про засланняців.** Рада міністрів прислала київському губернаторові постанову про те, які засоби вживати, щоб забезпечити спокій при земельних розрухах. Постанова дає дозвіл адміністрації заслати всіх, хто брав участь в земельних розрухах і бунтував народ, тільки тоді, коли сільські громади постановляють приговор, і той приговор буде стверджений губернатором і міністром внутрішніх справ. До рішення міністра всіх селян, що приговорені на заслання, держать в тюрмі, а всі роходи по висилці селян приймаються на коштів казни.

— **Або учитись або служити.** Начальник київо-подольської залізної дороги нахочить неможливим дозволити служачим на залізниці студентам бути студентами університету і пропонує всім служачим студентам зараз же порішити се питання і коли вони не захочуть увільнятись з закритого університету, то мусять кидати службу на залізниці.

В суді.

(Далі *)

Св. Дм. Куніцький—шпиг,—показував, що городового Смоловика на точку обступили юрба робочих сот скілька і стала бити його, та, мабуть, і Фурова разом теж били, хоч Куніцький сам бійки й не бачив, а тільки видко було підняти над головами аршини та зонтики в юрбі, як вели Фурова в участок. Куніцький з позицією „свій чоловік“, через те поспішив в участок і бачив, що там Фурова городові не били, а сам він скілько раз загнався о грубу, вивираючи від городових, коли вони турнули його, а далі товариш прокурора Рижово спитався:—що ж було в участку між Фуровим та позицією? Його там били? — Ні, каже, не били—тільки поштовхали під коби, як він пручався, щоб не турнули його. Та й хто б же втерпів, коли він свої порядки почав заводити: його турнуть, а він противився. Ви теж не втерпіли б (каже тов. прокурора), от йому й теє... дісталося, що й жистку розірвали.

— Яка у вас робота? — питається тов. прокурора. — Торгує. — То ви покинули торгівлю, та пішли туди в участок, чо? — А так, за своїм ділом. — Не добирались же ви служити за шпига в поліції? — Ні! — А за що вас „кагоржним“ величають?

Куніцький оповідає, як він переодягався й висидів якихсь згодів та доложився начальству, з того часу його й прозвали так, хоч він і не був на каторзі.

— То ви прислужувались поліції? — питається знов тов. прок. — Еге. — А тепер ви знов прислужуетесь? — А тож!

Тоді товариш прокурора прохав прочитати показані Куніцького в слідствелі, і там теж значилося, що він з позицією уже давно „свій“ і помагав їй, полюбивши цю роботу і що за це йому й прізвисьце „кагоржного“ надали.

Оборонець д. Безп'ятов спитав Куніцького: кому на точку помагали купці, як счиняється бешкет? — Поліції. — Чого ж так? — Ми поліції помагали за те, що й нам вона помагала. (В залі регіт).

Допросили околоточного надзирателя Зеленького, що був пидцем в подольському участку, як з Фуровим все оте околось.

В участку Зеленький чув крик Фурова, але думав, що то його біла юрба, і навіть тоді, поки не посадили в арештанську, у Фурова лице було зовсім не побите, а вже на другий день тільки були синяки та опухше лице.

Голова питає: „хто ж його в арештанській побив“? — Е, ні, там ніхто вже його не бив! (Публіка регоче).

Охамувались, Зеленький додав, що синяки виявились опісля, а побито Фурова таки на точку.

Тов. прок. Рижов питається: „Чи давно ви служите в участку“? — Давно. — А чи не доводилось вам чути, що в подольським участку давно вже б'ються, а одного в 1901 році так побили, що й помер, за це городового Кобзу навіть засудили.

— Ні, цього не чув: це мені без діла. — Не менше цікаві й показання шпига Уляновського. Він теж бачив, як Фуров напав на городового Смоловика на точку, а потім як він виривався од городових падаючи, бо був п'яний, і в участку як він пручався і сам розірвав на собі жилетку.

— А чим ви займаєтесь?—спитався тов. прок. Рижов. — Торгує золотими й срібними речами. — Скільки речей уже торгуете? — Років двадцять. — А не прохались ви в шпиги? — Ні. — Ну, а поліції нічого не помагали? — Чому? Іноді помагав. От, може й ви зводите пам'ятки голосне діло Кривуні, ото я там допоміг!

Прис. пов. Якубовський спитав Уляновського: „Ви золотом торгуете“? — Золотом. — Як же ви покинули свою торгівлю, та в участок побігли? — Товар мій при мені, у торбі. (Публіка регоче).

Св. Х. Аронов—шпиг—заявив, що він славне все забув по цьому ділу.

Голова: — „розкажіть, що не забули ще“? — Та я все забув, от питайте, то може що й здаю.

Товариш прокурора, судді й присяжні повірені—туртом де чо добилися од Аронова, але все воно було противне тому, що він говорив у слідствелі.

Спитався, чо-то він тоді так набавляв. Він признався, що Дубіллер просив його, щоб показав так, щоб не дішло діло до суда, через те він так й наговорив, надіючись, що воно затухне.

— Та хіба ви й сами, господа судді, не знаєте, як треба жити з поліцією?—сміло він додає.

Прис. пов. Якубовський запитав: — А чо-му ж ви городових так не обороняєте? — Городовий не считається „за свого“. — А околоточний—„свій“? — А як же ж!

Суддя питає Аронова: „як Фурова вели в участок, чи була на Смоловика шапка“? — Не пам'ятаю. — Як не пам'ятаєте? Ажже городовий повинен бути при шапці?

— По моему, не повинен—з дурноватою усмішкою одвідав він—може мати для своєї оборони, коли хоче, а не хоче, то нащо вона здається. (В залі регіт).

Св. Музика теж хотів доказувати, що Фурова побива юрба на точку.

— Письмоводством. — Де? — В сикському одділені. — А рани? — Теж писав у різниціх. — А не добирались ви місяці в шпиги? — Надіявся получить.

Всі свідки—шпиги—турбувались доказати, що Фуров на точку ще пообривав шпиги від револьвера, та не в одно казали: то шпиг порваний нивів на Смоловика, то—десь подіва, а Денисенкова—переклика, навіть, казала, що вона знайшла той шпиг на точку й принесла в участок.

Св. е. Солтанов, живе біля участка, бачив, як привела туди Фурова і він був тільки збензешений, але ж не побитий ще.

Св. Брицкер—купец старої одежи—я вернувся з участка на точку разом з Смоловиком, та це юрба шуміла і якийсь хлопець підніс порваний нивів на Смоловика, питаючи—чи це не ваші? А Смоловик за годинником турбувався, бо йому ото при борюканню Фуров і шпиг порвав і годинника вигнав.

Тов. прок. А скажіть—часто у вас на точку буває, що годинника знайдуть тай отдають хазіям? (Регіт по залі).

— Ні, не часто. Як би це був простий хлопець, то може й не віддав би. — Ну, а цей же? Надзвичайний був. (Регіт).

Цього свідка оборонці не питали. Свідок М. Брон—теж доказував, що годинника видав Смоловика якийсь немолодий чоловік.

Тов. прок. викликав Брицького, питає.—хто видавав годинника? Отже Брицький устояв таки на своїому, каже—хлопець.

— Ну, а впапому старому скільки було літ?—питається Брон. — Років 15—16. (Сміються).

Виступала ціла низка свідків—простави, помішники їх, околоточні, городові і всі вневеликі, який хороший чоловік оттой губернський секретар Дубіллер, та які хороші порядки у них в участках. Меж ними свідками був пристав Лященко й помічник пристава Прожков, котрі теж обвинувачувались раниш по цьому ділу, а тепер виправдані тільки маіфестом.

Товариш прокурора питає Лященка й Прожкова:—де ви тепер служите? — Ніде,—на усильїня генерал Турау за свейської програми.

Ті свідки, що бачили Фурова, зараз пішли арешту, показували, що вони дивувались, як може выдержати чоловік таке катування—його не можна було пізнати, а іродіакон Михайловського манастыря—о. Гліб, увівши що покляв не бачив Фурова, то й не думав, щоб можна так катувати тепера люде.

Св. Радченко Фурова знає давно за чоловіка чесного, тверезого й усіма поважаного. Сам він не бачив катування, а раниш розказував йому про все Аронов, як в участку мучили Фурова.

Зустрівшись з Ароновим оце тепера в суді, Радченко спитав його:—ти за Фурова свідком? — Ні, каже той, я буду показувати за Дубіллера.

— А ти ж мені розказував, що Фурова бил в участок. — Били, та одво високе лице сказало йому, що треба неодмінно виправдати Дубіллера.

Зац. Якубовський до Радченка:—чи ви не чули, що в подольським участку уже давно практикуються бійки. — Чому не чути? Де всім звісно.

Св. Воробв теж знає добре Фурова, який він, та як поводитись з своїми робочими—він з ними не то що розчитується добре й у пору, але й налереть що дає і смішило б, каже, було повірити тому, що на точку побива його в юрбі де-хто з його робочих, на що поліція так напирала в своїх показаннях. Допрос свідків кончили в дві години ночі, суд перервали до другого дня.

(Буде далі).

Телеграми.

С.-П. Т. А.

10 февеля.

ПЕТЕРБУРГ, 8 февеля. Офіціально. Рада міністрів, на засіданні 7-го февеля, міркувала про попередні роботи до виборів у державну думу. Складання списків виборців йде так добре, що можна сподіватись на те, що вибори будуть зроблені в свій час і дума збереться в другий половині апріля. Де-яка задержка вийде од того, що на час виборів припадають страстна неділя та паска, а також через те, що по де-яких місяцях під той час будуть погانی дороги. Вважаючи на останнє, а також для зручності і щоб не задержувати всієї справи, мабуть, прийдеться скликати зібрання для виборів депутатів до думи не в один день по всій Росії, як це думалося раниш (височайше затвержені 18 сентябрю 1905 р. правила про заснування установи державної думи, ст. 34). Рішуча постанова що до цього буде зроблена на цих днях. Неправильність і переправи які були в рухові по залізницях і в роботі почт та телеграфів, викликали видання височайшого указу 29 ноябрю 1905 р., через них також місцевим органам правительства були дані надзвичайні уповноваження, які дозволяли цім людям заводити по певних місяцях виключне становисько. Рада міністрів міркуючи над цим, взнала за потрібне щоб побільшена і надзвичайна охорона та воєнний стан заводились по окремих місяцях надглядом вищого уряду. Також, не вважаючи за можливе, через те що по де-яких місяцях йще не зовсім стало спокійно, тепер таки скасувати надзвичайні заходи, рада вважає, що потрібно зменшити число таких місців, по яких заведено військовий стан і тимчасові генерал-губернатори. Для того рада міністрів доручила міністрові внутрішніх справ поміркувати і розглянути це діло. Окрім того в раді обговорювали йще деякі питання, які подали міністри.

ПЕТЕРБУРГ, 8 февеля. Офіціально. Рада міністрів, на засіданні 7-го февеля, міркувала про попередні роботи до виборів у державну думу. Складання списків виборців йде так добре, що можна сподіватись на те, що вибори будуть зроблені в свій час і дума збереться в другий половині апріля. Де-яка задержка вийде од того, що на час виборів припадають страстна неділя та паска, а також через те, що по де-яких місяцях під той час будуть погانی дороги. Вважаючи на останнє, а також для зручності і щоб не задержувати всієї справи, мабуть, прийдеться скликати зібрання для виборів депутатів до думи не в один день по всій Росії, як це думалося раниш (височайше затвержені 18 сентябрю 1905 р. правила про заснування установи державної думи, ст. 34). Рішуча постанова що до цього буде зроблена на цих днях. Неправильність і переправи які були в рухові по залізницях і в роботі почт та телеграфів, викликали видання височайшого указу 29 ноябрю 1905 р., через них також місцевим органам правительства були дані надзвичайні уповноваження, які дозволяли цім людям заводити по певних місяцях виключне становисько. Рада міністрів міркуючи над цим, взнала за потрібне щоб побільшена і надзвичайна охорона та воєнний стан заводились по окремих місяцях надглядом вищого уряду. Також, не вважаючи за можливе, через те що по де-яких місяцях йще не зовсім стало спокійно, тепер таки скасувати надзвичайні заходи, рада вважає, що потрібно зменшити число таких місців, по яких заведено військовий стан і тимчасові генерал-губернатори. Для того рада міністрів доручила міністрові внутрішніх справ поміркувати і розглянути це діло. Окрім того в раді обговорювали йще деякі питання, які подали міністри.

ПЕТЕРБУРГ, 8 февеля. Офіціально. Рада міністрів, на засіданні 7-го февеля, міркувала про попередні роботи до виборів у державну думу. Складання списків виборців йде так добре, що можна сподіватись на те, що вибори будуть зроблені в свій час і дума збереться в другий половині апріля. Де-яка задержка вийде од того, що на час виборів припадають страстна неділя та паска, а також через те, що по де-яких місяцях під той час будуть погانی дороги. Вважаючи на останнє, а також для зручності і щоб не задержувати всієї справи, мабуть, прийдеться скликати зібрання для виборів депутатів до думи не в один день по всій Росії, як це думалося раниш (височайше затвержені 18 сентябрю 1905 р. правила про заснування установи державної думи, ст. 34). Рішуча постанова що до цього буде зроблена на цих днях. Неправильність і переправи які були в рухові по залізницях і в роботі почт та телеграфів, викликали видання височайшого указу 29 ноябрю 1905 р., через них також місцевим органам правительства були дані надзвичайні уповноваження, які дозволяли цім людям заводити по певних місяцях виключне становисько. Рада міністрів міркуючи над цим, взнала за потрібне щоб побільшена і надзвичайна охорона та воєнний стан заводились по окремих місяцях надглядом вищого уряду. Також, не вважаючи за можливе, через те що по де-яких місяцях йще не зовсім стало спокійно, тепер таки скасувати надзвичайні заходи, рада вважає, що потрібно зменшити число таких місців, по яких заведено військовий стан і тимчасові генерал-губернатори. Для того рада міністрів доручила міністрові внутрішніх справ поміркувати і розглянути це діло. Окрім того в раді обговорювали йще деякі питання, які подали міністри.

ПЕТЕРБУРГ, 8 февеля. Офіціально. Рада міністрів, на засіданні 7-го февеля, міркувала про попередні роботи до виборів у державну думу. Складання списків виборців йде так добре, що можна сподіватись на те, що вибори будуть зроблені в свій час і дума збереться в другий половині апріля. Де-яка задержка вийде од того, що на час виборів припадають страстна неділя та паска, а також через те, що по де-яких місяцях під той час будуть погانی дороги. Вважаючи на останнє, а також для зручності і щоб не задержувати всієї справи, мабуть, прийдеться скликати зібрання для виборів депутатів до думи не в один день по всій Росії, як це думалося раниш (височайше затвержені 18 сентябрю 1905 р. правила про заснування установи державної думи, ст. 34). Рішуча постанова що до цього буде зроблена на цих днях. Неправильність і переправи які були в рухові по залізницях і в роботі почт та телеграфів, викликали видання височайшого указу 29 ноябрю 1905 р., через них також місцевим органам правительства були дані надзвичайні уповноваження, які дозволяли цім людям заводити по певних місяцях виключне становисько. Рада міністрів міркуючи над цим, взнала за потрібне щоб побільшена і надзвичайна охорона та воєнний стан заводились по окремих місяцях надглядом вищого уряду. Також, не вважаючи за можливе, через те що по де-яких місяцях йще не зовсім стало спокійно, тепер таки скасувати надзвичайні заходи, рада вважає, що потрібно зменшити число таких місців, по яких заведено військовий стан і тимчасові генерал-губернатори. Для того рада міністрів доручила міністрові внутрішніх справ поміркувати і розглянути це діло. Окрім того в раді обговорювали йще деякі питання, які подали міністри.

ПЕТЕРБУРГ, 8 февеля. Офіціально. Рада міністрів, на засіданні 7-го февеля, міркувала про попередні роботи до виборів у державну думу. Складання списків виборців йде так добре, що можна сподіватись на те, що вибори будуть зроблені в свій час і дума збереться в другий половині апріля. Де-яка задержка вийде од того, що на час виборів припадають страстна неділя та паска, а також через те, що по де-яких місяцях під той час будуть погانی дороги. Вважаючи на останнє, а також для зручності і щоб не задержувати всієї справи, мабуть, прийдеться скликати зібрання для виборів депутатів до думи не в один день по всій Росії, як це думалося раниш (височайше затвержені 18 сентябрю 1905 р. правила про заснування установи державної думи, ст. 34). Рішуча постанова що до цього буде зроблена на цих днях. Неправильність і переправи які були в рухові по залізницях і в роботі почт та телеграфів, викликали видання височайшого указу 29 ноябрю 1905 р., через них також місцевим органам правительства були дані надзвичайні уповноваження, які дозволяли цім людям заводити по певних місяцях виключне становисько. Рада міністрів міркуючи над цим, взнала за потрібне щоб побільшена і надзвичайна охорона та воєнний стан заводились по окремих місяцях надглядом вищого уряду. Також, не вважаючи за можливе, через те що по де-яких місяцях йще не зовсім стало спокійно, тепер таки скасувати надзвичайні заходи, рада вважає, що потрібно зменшити число таких місців, по яких заведено військовий стан і тимчасові генерал-губернатори. Для того рада міністрів доручила міністрові внутрішніх справ поміркувати і розглянути це діло. Окрім того в раді обговорювали йще деякі питання, які подали міністри.

ПЕТЕРБУРГ, 8 февеля. Офіціально. Рада міністрів, на засіданні 7-го февеля, міркувала про попередні роботи до виборів у державну думу. Складання списків виборців йде так добре, що можна сподіватись на те, що вибори будуть зроблені в свій час і дума збереться в другий половині апріля. Де-яка задержка вийде од того, що на час виборів припадають страстна неділя та паска, а також через те, що по де-яких місяцях під той час будуть погانی дороги. Вважаючи на останнє, а також для зручності і щоб не задержувати всієї справи, мабуть, прийдеться скликати зібрання для виборів депутатів до думи не в один день по всій Росії, як це думалося раниш (височайше затвержені 18 сентябрю 1905 р. правила про заснування установи державної думи, ст. 34). Рішуча постанова що до цього буде зроблена на цих днях. Неправильність і переправи які були в рухові по залізницях і в роботі почт та телеграфів, викликали видання височайшого указу 29 ноябрю 1905 р., через них також місцевим органам правительства були дані надзвичайні уповноваження, які дозволяли цім людям заводити по певних місяцях виключне становисько. Рада міністрів міркуючи над цим, взнала за потрібне щоб побільшена і надзвичайна охорона та воєнний стан заводились по окремих місяцях надглядом вищого уряду. Також, не вважаючи за можливе, через те що по де-яких місяцях йще не зовсім стало спокійно, тепер таки скасувати надзвичайні заходи, рада вважає, що потрібно зменшити число таких місців, по яких заведено військовий стан і тимчасові генерал-губернатори. Для того рада міністрів доручила міністрові внутрішніх справ поміркувати і розглянути це діло. Окрім того в раді обговорювали йще деякі питання, які подали міністри.

ПЕТЕРБУРГ, 8 февеля. Офіціально. Рада міністрів, на засіданні 7-го февеля, міркувала про попередні роботи до виборів у державну думу. Складання списків виборців йде так добре, що можна сподіватись на те, що вибори будуть зроблені в свій час і дума збереться в другий половині апріля. Де-яка задержка вийде од того, що на час виборів припадають страстна неділя та паска, а також через те, що по де-яких місяцях під той час будуть погانی дороги. Вважаючи на останнє, а також для зручності і щоб не задержувати всієї справи, мабуть, прийдеться скликати зібрання для виборів депутатів до думи не в один день по всій Росії, як це думалося раниш (височайше затвержені 18 сентябрю 1905 р. правила про заснування установи державної думи, ст. 34). Рішуча постанова що до цього буде зроблена на цих днях. Неправильність і переправи які були в рухові по залізницях і в роботі почт та телеграфів, викликали видання височайшого указу 29 ноябрю 1905 р., через них також місцевим органам правительства були дані надзвичайні уповноваження,

вповноважених—виборців до державної думи. Призначені губернатором імператору сходи касують до часу, коли будуть отримані нові правила; тоді будуть призначені нові строки для виборів.

ВІЛЬНА, 8 февраля. Військові влади мають відомості, що чулка, піби військо брало участь в грабіннях під час пожежі в Гомелі, виникла з непорозуміння. Начальник одної військової часті звелів збирати збіжжя до купи, щоб тоді повернути його властителям, а багато осіб, бачучи, що салдати несуть речі, думали, що се вони грабують.

Заграничні телеграми.

ВІДЕНЬ, 8 февраля. Парламентська комісія ухвалила торговельний договір з Росією що до мита.

БЕРЛІН, 8 февраля. Преса обмірковує сповійно марокку справу. Всі певні, що війни не буде.

ПАРІЖ, 8 февраля. Дипломати гадають, що не довлячись на повну протилежність домагає Франції і Германії, конференція в Алжесірасі може прийти до доброго кінця, як прийшла подібна ж конференція в Портемуті. Кажуть, що Рузвельт береться помирити Францію і Германію. Перешкоди дуже швидко зникли б, коли б конференція поширила трохи предмет своїх напад: Франція знайшла б тоді чим задовольнити Германію за ті уступки, які б вона зробила в Мароко. Планує у всіх певність, що війни не буде. Всі згадують слова Вітте про миролюбність Вільгельма.

ТЕГЕРАН, 8 февраля. Колишні одкупники таможен срашено агітують проти бельгійців і таможенних порядків в Персії. Євзелийський губернатор пропонує знову вернутися до старих одкупних порядків в таможах, і відати йому томожні в аренду; таким робом він висунує одверто проти російських інтересів.

БЕРЛІН, 8 февраля. Рейхстаг дав згоду на асигновку грошей для відбудування фортеці Гокенісберг в Ельзасі. Під час дебатів Посадовський сказав: „Асигновка свідчить, що серцю Германії дорога Ельзас—Лотарингія і її стародавні пам'ятники. Германія хоче втримати її на віки в своїй владі і до останнього салдата готова обороняти її“.

ТОКІО, 7 февраля. Офіційно оголошено про підписку на нову внутрішню позичку в 200 мил. сен по 95 сен замість 100.

БУДАПЕШТ, 7 февраля. (Weng. Ag.). Коаліційний комітет, вважаючи що в палату введено військо і що постановлено силою зброї перешкодити призначеному на 8 февраля засіданню, постановив не брати участі в засіданню. Ліберальна партія в своїй постанові протестує проти порушення конституції, що виявилось в перешкоді діяльності парламенту, і заявляє, що незаконні розпорядження виконавчої влади не обов'язкові для громадян.

ПАРІЖ, 7 февраля. (Ag. Гавас.). На першому прийомі у президента Фальєра дипломатів Торіеллі вимовив йому поздоровлення. В сенаті на президентському місці був Дубо, який в короткій промові зауважив на потребу впорядкувати фінанси.

ЛОНДОН, 7 февраля. (Ag. Рейтер). З Нїгерію одібрано відомості, що в Соко-то почалося повстання. Повстанці вбили кількох англійських офіцерів.

КАІР, 7 февраля. (Ag. Рейтер). В казармах англійських військ в Хартумі скоївся вибух. Постраждало чимало людей.

ТОКІО, 7 февраля. (Ag. Рейтер). Підчас урочистої церемонії герцог Конауцький подав імператорові від імені англійського короля „Орден Під'язки“. Мікадо подарував герцогу Конауцькому „Орден Хризантеми“.

ЛОНДОН, 8 февраля. (Ag. Рейтер). „Daily Telegraph“ пишуть з Константинополя: вперть Туреччини в питанню про окупацію Акаби може викликати важкі наслідки. Туреччина ще більш заплутала справу, зробавши губернатора Акаби шахом.

ВІДЕНЬ, 8 февраля. (Ag. „Кор. бюр.“). В рейхсраті Крамарь відзначив, що ворожнеча між Германією та Францією і економічне суперництво між Англією та Германією примушують боїться європейської війни. Добрі відносини між Германією та Росією можуть посприяти завдяки політиці Германії в Туреччині. Не правда, що Росія знесилена війною з Японією. Війна з Германією буде, запевне, більш популярною в народі. Австро-Угорщина повинна боїтись, щоб не постраждати від німецької політики. Другі промовники завважали Крамареві проти сього, заявляючи, що його страх не має підстави.

ТЕГЕРАН, 8 февраля. Із Рєшта одібрано відомості, що призначення знову принца Азду-Султана за губернатора Гілалу викликало обуріння жителів. Куші, духовенство та помішники вимагають, щоб принца уволено, завважуючи на жорстокість, яку він виявив за два роки свого губернаторства.

ЛОНДОН, 8 февраля. (Ag. Рейтер). Газети „Tribune“ пишуть з Пекину, що генерал Хазагава, японський заступник в Корєї, 29 января просив авдієнції в корейського імператора, але її досі його не прийнято.

Не вважаючи на статтю англо-японського договору, що забезпечує однакові відносини до торгівлі обох держав, японці мають замір підвести корейську торгівлю в Японії під пошліни (мито), важкі для чужоземних купців.

Дописи.

С. Шамраївка, васильків. повіту. Сими днями був я в с. Шамраївці, васильківського повіту. Зайшов до знайомого товариша тай питаю: „яка новина у вашому селі?“

— Стара біда товчється,—її, мабуть, і не викуриш ніколи... Оце був срод цими днями і вибрави у наші волості аж трьох чоловіка до повітових виборів, в які попав і мій кум Мариненко. Добрий він чоловік! Широ любить людей і горою стоїть за їх. Він скінчив 2-х класову школу і ніколи книжки не покидав. Добре він знав і бачив життя бідаків, бо й сам був бідний. Бувало приїде до мене тай бідується: як би людей просвітити, земельки їм хоч трошечки дати, лікаря на селі завести замість якогося стражника... За його розум та ширю любов до людей і вибрави послианцем. Велику надію на його мали селяне!..

По виборах кличе до себе цих трьох посланців волосний писар і починає їх „навчати уму-розуму“. Багато дещого говорив... Казав, що правовий порядок найліпша партія, а крім неї всі нікчемні. Але через скілька днів приходить звістка, щоб ці виборці послили з проміж себе одного до Києва. Припала черга кумові. Він і поїхав; а другого дня вернувся додому, зайшов до мене і розказував, де бував і що чув. Казав, що це їх викликали в Київ до правового порядку на вчєннія; кликали його також з іншими до когось з начальства.

Після Києва—кум сам не свій: сумний, сумний, аж на лиці переіменився. Посидів з годину в мене та й пішов додому. Другого дня знову прибігає до мене, та такий веселий—диво! Неначеб-то мій кум горілочку випив. Кричить до мене, як який урядник, та кричить на все горло: „Я—міністр!.. Глянь у вікно!.. бач пани мені везуть гроші... Жиди... Самодержавство... зрадники... я... вас... покакую... пра...в...ий... порядок!“

Потім як схопить зпід столу чобота, та й давай гатити мою жінку... Знову побіг додому, та став свою матір бити. Аж тоді догадалься, що він не п'яний, а збожеволів...

Зв'язали його бідлашого та й повезли до Києва, не до правового порядку, а в Кирилівське...

Петро Гай.

М. Трипілля, (київськ. повіту). Нарешті дочекалися й ми того свята, коли залунали наше рідне слово. Настав час, коли й українці мають спроможність читати свої газети і довідатись про те, що діється на світі кому і як живеться.

Не добре живеться нашим трипільцям. Головна річ—немає землі. 50 років тому назад, було дано на двір по 14 десятин землі. З того часу прибавилось людей стілько, що землі на всіх не хватає. У багатьох нема не то поля, а навіть хати де! поставити. За заможного господаря лічиться чоловік, у котрого є 3-4 дес. і таких „заможних“ у нас дуже мало. Заможнім такого господаря лічить той, у котрого 1/2 дес., або нічого нема; справді ж назвати такого господаря заможним не можна. Він щасливий тим, що може прогудуватись своїм хлібом, не купуючи, як се роблять інші, а щоб придбати з землі в хазайство що небудь—даремна думка—неможна. Взяти землі в аренду нема у кого, бо навколо нема ні удільних, ні інших земель.

Заробіток для трипільця дає Дніпро. На березі хоч де-хто з людей має спроможність заробити на поденщині, і то літом зїмою на заробітки сужено, а через те і життя робиться труднішим. Та взагалі з поденного зарібку не можна прожити, через те, що він не раз-у-раз буває. Таким робом, як хліборобів так і поденщиків живеться погано. Для тіла їжи обмаль.

Не більше їжи мають люди і для душі. У нас є з церкви, 2-х класова школа, церковно-приходська, чайна, а також дві монополюшки й шинок. Школа учить грамоти дітей. Та й тільки. Місцеве духовенство тільки одправляє службу в церкві та треби, а добрих промов до людей ніколи не почує в церкві. Чайну можна назвати „чайним трактиром“ товариства трезвости, бо крім продажу чаю, в її нічого другого для „отрезвленія“ нашого селянина не буває. Правда, в її єсть книгозбірня. В книгозбірні більшіна відомих, „душе-

полезних“, а справді, безполезних духовних видань, бо їх не розуміє селянин, і ні одної української книжки, і то в народній книгозбірні для українського селі. За те єсть „Кієвлянин“, котрий оповідає, що мужиків дуже добре живеться і йому ніяких свобод не треба. Добра ж газета до села не доходить. Кілька чоловік виписали було на свій кошт „Кієвські Отлики“ для чайної. Завідуюча чайної одержала часопис, а читати людям не давала, одмовлячись тим, що газета не доходить, коли ж її „загнали на склизьке“, то вона сказала, що поступових часописів тримати у книгозбірні не можна.

Через це в селі працюють найбільш монополюшка та шинок. П'яцтво збільшується страшенно, а за ним крадіжки.

Залізничні Поїзди.

Table with columns: Південно-Західна (Юго-Западная) дорога, № поїзда, Оходить з Києва, Прибуває до Києва. Includes routes like Кур'єр I, II, III, Одеса Варшава, Поштові, Мшан, etc.

Видає і за редакцію відповідає

Володимир Леонтович.

Оповістки.

В. шкільна вчителька шукає лекцій. Адреса: Тарасівська ул. 25, пом. 19 для О. К. 1616—2—1

НА БЕРЕЗІ Чорн. моря прод. дачні участки генер. Гервігроса. 10 руд від Севастополя по 35, 50 коп. і до моря за кв. саж. довідатись можна лістом або самому: Київ, Львівська ул. 5, кв. 5. М. М. Данько. 5—3

ШУКАЮ заробітку, могу учити української літер., іст., і взагалі всіх предметів, що обійм. 4 кл. гімназії. Уч. V кл. Львівськ. гімназ. Адреса: Львів, ул. Коперника, 12. 6—3

Хочте знати, як живуть українські робітники і хлібороби у вільній Америці?

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ“

одинокий український часопис в Сполучених Державах. Виходить раз на тиждень, коштує на рік 4 карбованці. Замовляти в книгарні ім. Шевченка, ч. 1, Львів або впрот в редакції: Svoboda, Box 353, Scranton Pa, U. S. A. AMERICA.

„Рідний Край“

Політична, економічна, літературна і наукова часопис

ТИЖДНЕВА, З ДОДАТКАМИ СЕРЕД ТИЖДНЯ ПРО НОВИНИ, ВИХОДИТЬ В ПОЛТАВІ.

Часопис служитиме для оборони інтересів усіх трудящих людей, для добра нашому краю.

Передплата на цілий рік—з 1 січня (января) 3 карбованці з пересилки півроку 1 р. 80 к. з перес., на 1 місяць 35 к з перес, один номер ласться за 10 коп. (можна марками)

Редакція і Контора вь Полтаві, ул. Котляревського, книгарня Гр. Маркевича.

Видає Гр. Маркевич. Редактори: М. Дмитрієв та Гр. Коваленко

ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС

РАДИКАЛЬНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ЧАСОПИС

Виходить два рази на тиждень: вівторок і п'ятницю.

ПЕРЕДПЛАТА ВІНОСИТЬ:

в Австрії в Росії в Америці річно 7 корон 6 карбованців 2 1/2 доларі піврічно 3 корони 50 сот. 3 карб.

Поодинокє число 6 сотиків, з пересилкою—8 сотиків.

Адреса редакції і адміністрації: Львів, вулиця Ліндоґо, число

„Українське Бжільництво“

під редакцією Е. П. АРХИПЕНКА.

В продовженню рока виходить 8 №№ Кожний № в розмірі 1—1 1/2 ар Головна мета журналу росповсюджувати на Україні думки раціональне бжільництво (тоб-то таке, яке матиме в своїм розумні началі).

Відповідно сьому в журналі будуть міститися статі, котрі з'ясов муть питання про природну історію бжіа; про ворогів та хвороби бжіа; те, як доглядати за бжолами; про здобуткі від бжільництва; про зді від бжільництва; про ілки та темнікі; про медові рослини та таке ині

Окрім сього буде міститися все, що взагалі доткується зразков сїчного хазайства, а також будуть оголошуватись ріжні звістки і завс (чужоземні) новинки про бжільництво. Книгогляда. Відповіді редакції на тання підписчиків. Об'явки.

Річна передплата з досиланням: у Росії—1 карб., в чужоземні д —2 карб.

Передплатні гроші мають досилатись по адресі: Київ, Печерск, М ная, д. 9, кв. 3. А. К. Титаренко.

По справам редакційним звертатись у Петербург, Суворовській пр., кв. 7.

4—4 Редактор-видавець А. П. Ефремов

в книгарні Київської Старини

Продаються ось які нові українські книжки.

- Бордуляк. Т.-Оповідання. К. р. 1903, ц. 75 к. і 1 р. 25 к.
Вовчок М. Оповідання т. т. I і II, К. р. 1902 по 50 к. і 75 к.
Грушевський М. Історія України Русі, Львів т. т. I, II і III (видання по 3 р. 60 к., т. V, перша половина, 2 р. 40 к. (IV друкується
Грінченко Б. Пєсняня, т. т. I поезія і II проза по 1 р. 50 к. і 2 р.
Глібов Л. Твори. К. р. 1904, ц. 75 к. і 1 р. 25 к.
Байки К. р. 1904, ціна 20 к.
Досвітні Огни. Український декламатор К. р. 1906, ц. 1 р. 25 к. в оправі 1 р. 75 к.
Демченко А. Українське весілля з піснями. Од. р. 1905, ц. 20 к.
Ефименко А. Южная Русь т. т. I і II С. П. Б. р. 1905 по 2 р.
Е. П. Мале та розумне. С.-Пб. р. 1906, ціна 8 к.
Загірня М. Оборонць покривдж. (про Лінкольна) С.-Пб. р. 1905, ц. Календарь-Веселка. на рік 1906, ціна 60 коп.
Куліш П. Чорна рада, хроніка 1663 року, Одеса р. 1900, ціна 50 к люнками (велеп. паперу) 2 р.
Комарь М. Т. Г. Шевченко. В літер. і іскустві Од. р. 1900, ц. 75 к
Конський Ол. Ходімо за ним. С.-Пб. р. 1905, ц. 5 к.
Квітка К. Пієні з нотами, гармон. Яновского, К. р. 1902, ц. 30 к.
Коваленко Ол. Горбоконик, казка К. р. 1906, ц. 20 к.
Левіцький І. Повісті т. т. II, III і IV К. р. 1905, по 1 р. 50 к. за Над Чорним морем К. р. 1906, ц. 1 р. 25 к.
" Кієвські прохачі. К. р. 1906, ц. 60 к.
Мирний П. Твори, т. II, К. р. 1906, ціна 1 р. 50 к. і 2 р.
На вічну пам'ять Котляревському. Збірник К. р. 1904, ціна 3 р. 50
Перша ластівка, збірник творів молодих письменників X, р. 1905 ц. 1
Розвага. Український декламатор К. 1905 р., ц. 1 р. 25 к. і 1 р. 7
Стефанів В. Оповідання С.-Пб. р. 1905, ц. 70 к. і 85 к.
Тобілевич І. Драми і комедії. Полтава 1905, ц. 1 р. 50 к.
Франко І. Твори, т. т. I, II і III по 65 к. і 85 к. за том.
Яновська Л. Оповідання К. р. 1906, ціна 75 к. і 1 р. 25 к.
Фотограф. портрети українських письменників, артистів і гетьманів и 50 к., 1 р. 20 к. і 30 к.
Одкриті листи з українськими письменниками, артистами, гетьманами і і ц. по 5 к.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя, IX рік видання, виходить у під редакцією М. Грушевського, В Гнатюка і І Франка книжками в арк. Річна передплата для Росії 8 руб. (можна платити частинами), ц 5 руб., поодинокі книжки 1 р

ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА

український науковий журнал, під редакцією М. Грушевського, XV рік, ви що два місяці книжками по 15 аркушів. Передплата в Росії 6 руб. в поодинокі книжки по 1 р. 50 коп.

Посилати на адресу: Львів (Lemberg), Австрія, Чарнецького 26, Літ-Вістник (Anzeiger für Literatur und Wissenschaft), або Наук. тов ім. Шей (Sevchenko-Gesellschaft der Wissenschaften), або Київ, Безаквська 14, ки "Кієв. Старини".

Як скоро тамоши відносини дозволять, в Києві будуть отворені відділи реда